

IX. évfolyam 3. szám 2009. ősz

magyartarka

A Magyartarka Tenyésztők Egyesületének Információs lapja

Génbank-Semex Szakmai Nap Mezőhegyes 2009. október 8.

Tisztelt Olvasó!

A Magyarartarka Tenyésztők Egyesülete - több más országhoz hasonlóan - 2003 óta maga végzi a tenyésztést, tenyészbika-előállítását. A bikák megvásárlását, a központi sajátjeljesítmény vizsgálatot - a bikák felnevelését - is magunk végezzük. A spermalevélt az Egyesülettel szerződésben álló mesterséges vállalkozások végezték, végzik jelenleg is. 2005-ben az OMT Rt.-től megvásároltuk a magyarartarka szaporító anyagot, melyet a nekünk megküldött számla alapján ki is fizettünk. A bika tartásáért, takarmányozásáért minden hónap végén takarmányozási naponkénti díjat fizettünk. A spermatermelésért és a megvásárolt sperma tárolásáért szintén havonta fizettünk, ugyanannyit, mint az OMT Rt. osztrák partnerei. Az Egyesület értékesítést nem folytatott, ezt a vele szerződésben álló spermaforgalmazó vállalkozások végezték, végzik, ami után az Egyesülettől a köztük fennálló bizományosi szerződés szerinti díjat kapnak.

Ezekről a tényekről Tisztelt Tagjaink tudnak, hiszen folyamatosan tájékoztatjuk Önöket. Felmerülhet a kérdés, hogy miért írtunk erről ismételtten. Az ok nem más, mint a Szabad Föld c. újságban október 1-jén megjelent cikk, amelynek nagyon csekély az igazságtartalma. Az tény, hogy 2008. november 4-én keresetet nyújtottunk be az OMT Rt. ellen felperesként, melynek első tárgyalási napját 2010. január 21-én 10 órára tűzték ki. Úgy gondoljuk, nem az újságok hasábjain kell vitázni, mocskolódni, hanem a bíróság előtt a bizonyítékok bemutatásával érvelni. Mi ezt tesszük!

MTE elnöksége

Tartalomjegyzék

Európai Hegyitarka Tenyésztők Szövetsége 28. konresszusa	4
Teveli Mezőgazdasági zRt.	6
Génbank-Semex Magyarország Kft. Szakmai Nap	7
Magyarartarka tehenek első ellési életkorának és élettartamának vizsgálata	9
Kiállítás Nyitrán	15
Genomszelekció -tapasztalatok és várakozások	16
Tarkabarka forgatag	18
Kiállítás Kaposváron	19

Címlapfotó: Máté Réka | Üzemlátogatás, Teveli Mg. zRt.

**A Magyarartarka Tenyésztők Egyesülete
információs lapja**

A szerkesztőbizottság tagjai:

Dr. Holló István
Dr. Húth Balázs
Dr. Polgár J. Péter
Dr. Stefler József

Főszerkesztő: Füller Imre

Szerkesztőség:

Magyarartarka Tenyésztők Egyesülete
7150 Bonyhád, Zrínyi út 3.
tel.: 74/451-022, fax: 74/451-022
e-mail: info@magyarartarka.axelero.net
web: http://www.magyarartarka.hu

ISSN 1587-9305

Kiadó: Magyarartarka Tenyésztők Egyesülete
7150 Bonyhád, Zrínyi út 3.
tel.: 74/451-022, fax: 74/451-022
e-mail: info@magyarartarka.axelero.net

Felelős kiadó: Rácz Károly
Lektor: Orbánné Prikk Orsolya
DTP: Szalai Norbert

Nyomda: Pethő & Társa Nyomda
Megjelenés: negyedévente 2.000 példányban

Füller Imre ügyvezető igazgató, MTE

BESZÁMOLÓ AZ EURÓPAI HEGYITARKA TENYÉSZTŐK SZÖVETSÉGE 28. KONRESSZUSÁRÓL

Az Európai Hegyitarka Tenyésztők Szövetsége 2009. szeptember 22. és 27. között rendezte 28. Kongresszusát siófoki központtal. A szövetség 18 rendes tagja közül a rendezvényre 15 ország jelentkezett. A bejelentkezett országok: Ausztria, Csehország, Dánia, Egyesült Királyság, Franciaország, Horvátország, Lengyelország, Németország, Olaszország, Románia, Svájc, Svédország, Szlovákia, Szlovénia és a rendező, Magyarország. A Magyaritarka Tenyésztők Egyesülete a megbízást 2007-ben, Horvátországban, a 27. Kongresszuson kapta meg. Átvettük a szövetség zászlóját és 2008 tavaszán indulhatta a szervezés. 2008-ban, a Lengyelországban megtartott elnökségi ülésen arról számoltunk be, hogy mit szeretnénk megmutatni a hozzánk érkező vendégeknek. Az elnökség kérése az volt, hogy 4 napnál tovább ne tartson a kongresszus. Ebben az időintervallumban kellett megmutatnunk magunkat és megrendezni a kongresszust.

A vendégeket 2009. szeptember 22-én 14 órától fogadtuk Siófokon, a Hotel Azúrban a regisztrációs pultnál. A rendezvény háromnyelvű volt, így mindennap angol és német tolmácsok álltak rendelkezésünkre, valamint egy tolmácskészülék, ami lehetővé tette a telepek látogatásakor a szinkrontolmácsolást és azt, hogy vendégeink a tolmácsok 50-60 méteres körén belül mozogva, nézelődve is hallják a fordítást. Az első estét a megérkezett vendégek jó hangulatú ismerkedésével kezdtük. A Szent Miklós hajó 19 órakor futott ki a kikötőből. Rácz Károly úr, egyesületünk elnöke üdvözölte a vendégeket, majd Dr. Josef Kučera, a szövetség elnöke köszöntötte a delegációkat. Elmondta, hogy biztosan tudja és tudta már 2007-ben, amikor a zászlót átadta, hogy egy jól szervezett kongresszus lesz Magyarországon. A hajó a vacsora alatt megérkezett a Tihanyi-öbölbe, ahonnan gyönyörű kilátás nyílt az apátságra, a kivilágított templomra. A hazafelé vezető úton beszélgettünk, miközben egy harmonikás Kálmán Imre-zenét játszott.

A második napon (szeptember 23.) sűrű

program várt a küldöttekre. Buszokkal indultunk a hotel parkolójából, majd az első pihenő - technikai szünet - Kakasdon, a faluházban volt. Itt a község polgármestere, Bányai Károly köszöntötte a résztvevőket és mutatta be a települést. A község többnemzetiségű: svábok és székelyek élnek itt egymás mellett harmonikus életet. Az általános iskola alsó tagozatos diákjai csodaszép táncokkal bűvölték el a közönséget, melyben vegyesen volt székelygyűjtés és sváb eredetű koreográfia is. A szervezésben Fábiánné Barabás Elvira volt a segítségünkre.

A szakmai program Tevelen kezdődött. A Teveli ZRt. cégvezetője, Gúth István és az állattenyésztés vezetője, Schweitzer József köszöntött bennünket és tartott ismertetőt a részvénytársaságról. Az ismertetés közben 12 tenyészállatot is bemutatnak az állományból. A bemutatott állatok között volt bikanevelő tehén és az új generáció egyedei is, melyek ivadékvizsgálati apáktól születtek, és kiváló küllemmel és termeléssel rendelkeznek. A szakmai programokra elkísért bennünket több PhD hallgató is a Kaposvári és a Debreceni Egyetemről, a Veszprémi Egyetem Keszthelyi Georgikon Karáról, akikkel szoros kutatási, fejlesztési kapcsolatban állunk. (Ezt a kongresszus napján megrendezett poszterszekció is tükrözte.) A teleplátogatás közben sok kérdést tettek fel a vendégek, melyekre alig győztünk válaszolni. Felvezték a Kaposvári Állattenyésztési Napok Kiállításra előkészített tenyészállatokat is. A teveli telepről részletesen olvashatnak Kedves Olvasóink a Bemutakozunk c. rovatban. Bonyhádon ebéd következett, majd a Pannónia ZRt., Bonyhád kettőshasznosítású magyartarka telepét látogattuk meg. Bertalan Barna, az állattenyésztés vezetője kalauzolt bennünket. Először néhány gondolatban ismertette a részvénytársaságot, majd egy bemutatóval indított, ahol megmutattuk, mit tudnak a magyar bikák leányai. A telep bemutatása közben körbejártuk a most épült és betelepített, két pihenőboxos, egyenként 340 férőhelyes istállót, megnéztük az

átépített 100-as istállókat és a fejőházat. Az új istállók mindkét tenyészetben EMVA pályázatból, az Európai Unió támogatásával épülnek, épültek. Mindkét telepen pihenőboxos technológia épült. Tevelen döngölt agyag almolást, míg Bonyhádon matracos rendszert alakítottak ki. Bonyhádon most építik a biogáz-erőművet. Teleplátogatásunkkor már a beüzemelésnél kellett volna tartania a beruházásnak. Az átadás azért késik, mert az ország legnagyobb bronzkori települését és temetőjét találták meg az építkezés alatt, így a régészek dolgoztak először. Most már javában folyik az építkezés. Mind a teveli, mind a bonyhádi telepen igen elismerő szavakkal nyilatkoztak a vendégek a hazai tenyésztői munkáról. A nap zárásaként megtekintettük az ország egyik legrégebbi és legszebb görög katolikus kolostorát és templomát Grábócon. Krisztina nővér kalauzolt bennünket, ő mondta el a templom és a kolostor történetét. A nap a szekszárdi Fritz Pincészetben fejeződött be. Borkóstolóval indult az este, ahol a Völgysegre, az e tájra jellemző borokat kóstolhatták a vendégek. Meghallgattuk a pince és a Fritz család történetét, hogyan vásárolták vissza a régi présházat, szőlőt a rendszerváltozás után, és kezdték újra, mint régi őseik Mária Terézia idején, a betelepítéskor. A borkóstolót a Bartina néptánc együttes bemutatója követte. Völgysegi táncokat adtak elő, majd a műsor végén a vendégeket is megtáncoltatták. A vacsora jó hangulatban telt, aminek kilenc órakor vetettünk véget, mert indultak a buszok Siófokra. Ezen a napon több televízió is velünk tartott: a Magyar Televízió, a Tolnátj TV, a Duna TV és a Bonyhád Városi Televízió. Néhány napilap is készített interjút a magyar és a külföldi vendégekkel. Külön öröm volt számomra, hogy Tevelre érkezésünkkor több egyesületi tagunk is várt bennünket, és velünk tartott a nap folyamán, együtt örülve velünk Tevel és Bonyhád sikerének. Azt mondták, most is jó volt a Magyartarka Tenyésztők Egyesülete tagjának lenni.

A harmadik napon (szeptember 24.)

az elnökségi tagoknak délelőtt elnökségi ülés volt, a küldöttek pedig kirándulást tettek Tihanyba. Megtekintették az apátságot, II. Endre király sírját, majd Balatonfüreden folytatták a kirándulást, megkóstolták a füredi vizet. Az elnökségi ülésen a 15 tagországból 13 törvényes képviselője volt jelen, így csak ők rendelkeztek szavazati joggal. Románia és Svédország nem hozott meghatalmazást, így ők nem szavazhattak. Az elnökség elfogadta a titkári és elnöki beszámolót, és szavazott arról, hogy az a kongresszus elé terjeszthető. Meghallgattuk a küllem munkacsoport beszámolóját az előző elnökségi ülés óta végzett munkáról, és megalakítottuk a húshasznosítású állományokkal, valamint genomszelekcióval foglalkozó munkacsoportot. A "húsos" munkacsoport vezetője Dr. Polgár J. Péter lett, a VE Keszthely Georgikon Kar docense, a szövetség titkára. Magyarország előrehaladott számításokat folytat a húshasznosítású magyartarka állomány hús tenyésztérének meghatározásáról, amely programban egyesületünk a Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrummal áll kapcsolatban. 2010-re talán az európai országok között elsőként lesz hús tenyésztérke a húshasznosítású magyartarkának. Elfogadtuk a pénzügyi beszámolót és a pénzügyi tervet. Javasoltuk a Kongresszusnak, hogy Hollandia továbbra is megfigyelőként vegyen részt a munkában, Norvégia pedig a rendes tagságból újra megfigyelői státuszt kapjon. Ebéd után következett a kongresszus hivatalos része. A regisztrált résztvevők létszáma a jelenléti ív alapján 178 fő, melyből 92 külföldi. A megnyitót Sirman Ferenc szakállamtitkár úr mondta el, majd az ilyenkor kötelező napirendi pontok (9 napirendi pont) következtek. A kötelező rész után egy óras kávészünet következett, mely alatt a - kongresszusok történetében először - poszter szekció nyílt, ahol a hazai és külföldi hegyi tarka kutatások eredményeit tekinthették meg az érdeklődők. A poszter szekció előtt dr. Szabó Ferenc professzor úr ajánlotta a posztereket. A poszterek mellett a kutatók, PhD hallgatók is ott álltak, akik a kutatást végezték vagy végzik, és válaszoltak a felmerült kérdésekre. Az idei év választási év is volt, így a szünetben összeült az elnökség, hogy új elnököt, alelnököket (elnökhelyetteseket) és két titkárt válasszon. A szünet után bejelentették a válasz-

tás eredményét: elnök Dr. Josef Kučera, Csehország; első elnökhelyettes Füller Imre, Magyarország; második elnökhelyettes Jean-Marc Vacelet, Franciaország; főtitkár Dr. Georg Röhrmoser, Németország és titkár Dr. Polgár J. Péter, Magyarország. A kongresszus második felében négy érdekes előadást hallgathattak meg a résztvevők. Füller Imre, a Magyartarka Tenyésztők Egyesülete ügyvezető igazgatója "Hegyi tarka tenyésztés Magyarországon - 20 éves a Magyartarka Tenyésztők Egyesülete" címmel tartotta meg előadását, majd Dr. Christian Edel "Genomszelekció - tapasztalatok és várakozások" címmel adott elő. Mindenki számára érdekes volt Dr. David Xavier felkért hozzászólása, aki a francia tapasztalatokról beszélt. Elmondta, hogy Franciaország 2009. évtől nem végez ivadék teljesítményvizsgálatot, tehát egyetlen állatot sem indítottak ivadék teljesítményvizsgálatban. Prof. Dr. Horn Péter akadémikus előadásának címe: "Globalizáció és nemzetközi trendek a szarvasmarha-tenyésztésben". Az előadások sorát Dr. Udovec Gábor, az Agrárgazdasági Kutatóintézet főigazgatója "A tej- és marhahúspiac az Európai Unióban" című előadása zárta. A levezető elnök, Prof. Dr. Stefler József az előadások után hozzászólásokra, kérdésekre adott lehetőséget. Az előadások és poszterek teljes anyagát egy kiadványban jelentettük meg három nyelven, melyet minden résztvevő megkapott. A napot a résztvevők számára fogadás zárta a hotel ebédlőjében.

A következő napon (szeptember 25.) a Kaposvári Állattenyésztési Napok Kiállításra látogattunk el. A kiállításon 67 magyartarka tenyészállatot mutattak be. Mind a két hasznosítási csoport (kettős- és húshasznosítás) bírálatát nemzetközi zsűri végezte. A kettőshasznosításúak bírálatát Dr. Josef Kučera (Csehország), Rihard Rusnak (Szlovákia), dr. Hugo Valentin (Olaszország) és Johann Tanzler (Ausztria) végezte 4 csoportban (szűz üsző, vemhes üsző, első laktációs tehén, több laktációs tehén). A húshasznosításúnál a bírók Dr. Georg Röhrmoser (Németország), Dan Evens (Egyesült Királyság), Dr. Korchma Csaba és Dr. Márton István (Magyarország) voltak. A bírálat két osztályban zajlott, vemhes üsző és anyatehén borjával. Elismerően nyilatkoztak a bemutatott tenyészállatokról és a magyar te-

nyésztésről. A show bírálatot ebéd követte, ahol vendégeink megkóstolhatták az érlelt magyartarka húsból készült házi csipetkés gulyást és sültet, majd néhány ország képviselője egy kerekasztal-beszélgetésen vett részt a miniszter úr társaságában az SPS-ről. Ezt követően a Kaposvári Egyetem telepét látogattuk meg, ahol érdekes összehasonlítást végzett Prof. Dr. Stefler József. Ezen a telepen egy istállóban ugyanolyan körülmények között él a holstein-fríz és a magyartarka. Több táblázatban is bemutatták a kutatási eredményeket. Ezen a napon rendeztük meg a "Farewell Party-t", ahol értékeltük a rendezvényt. A pohárköszöntőt Dr. Balázs Árpád, Siófok polgármestere mondta. A külföldi vendégek elismeréssel nyilatkoztak az elmúlt napokról, a magyar tenyésztésről és a meglátogatott telepekről.

Az utolsó napon, szeptember 26-án Keszthelyre látogattunk, ahol egy technikai szünet keretében megtekintettük a Festetics Kastélyt, majd tovább indultunk Vasvárra, a Csörnőc menti Szövetkezet húshasznosítású magyartarka tenyésztésébe. A legelőn csodálatos látványt nyújtott a 310 tehén borjával. Itt Kárpáti Zoltán elnök úr szólt a szövetkezetéről, majd Fábíán József főállattenyésztő úr a szarvasmarha tenyésztéséről. A vendégeknek nagyon tetszett a látvány, hiszen ennyi húshasznosítású magyartarkát ritkán látnak a legelőn, különösen ilyen jó mutatókkal. Itt is sok volt a kérdés, melyekre kimerítő választ kaptak. A napot ebéd zárta a Széchenyi Pincében, majd vendégeink egy része - olaszok, németek, osztrákok, csehek - gratuláció után hazaindultak. A maroknyi itt maradt résztvevő a szálláshelyre indult, majd a következő napon ők is hazautaztak.

A visszajelzések alapján jó hangulatú, sok szakmai újdonságot mutató, a hazai magyartarka fajtával kapcsolatos kutatásokat bemutató, kiválóan szervezett kongresszust zártunk, melyből a táj, a nemzeti sokszínűség, a népi hagyományörzés sem maradt el. Ez úton is szeretném megköszönni szponzorainknak a segítséget, támogatást, a szervezők, a tolmácsok és munkatársaim munkáját. Nagy dolog volt, hogy egy maroknyi csapat ekkora méretű munkát vállalt és végre is hajtott, úgy gondolom, nagy sikerrel.

Schweitzer József főállattenyésztő

TEVELI MEZŐGAZDASÁGI ZRT.

Gazdaságunk Tolna megye dél-keleti részén, Bonyhád várostól 15 km-re helyezkedik el.

Több mint harminc évvel ezelőtt három szomszédos község termelőszövetkezetének egyesülésével jött létre a Teveli Mezőgazdasági Zrt. jogelődje, a Kossuth Mg. Szövetkezet. A szövetkezet 2007. május 31-én alakult át Részvénytársasággá, melynek 62 tagja van. Dolgozói létszámunk jelenleg 82 fő. Csak mezőgazdasági alaptevékenységgel foglalkozunk, melynek két fő ágazata a növénytermesztés és a szarvasmarha-tenyésztés. A klasszikus szántóföldi növénytermesztést 2100 hektár szántóterületen végezzük, amelyek mind bérelt területek.

Fő növényeink a kukorica, búza, napraforgó, de kisebb területen termesztünk még árpát, cukorrépát és hibridkukoricát is. Természetesen állattenyésztésünk tömegtakarmány-igényét is saját magunk termeljük meg, mintegy 100 hektár siló-kukoricát és 130 hektár lucernát termesztünk még. A lucerna első és utolsó kaszálásából szenázst, a többi kaszálásból szénát készítünk.

Szarvasmarha-állományunk természetesen magyartarka, minősítése pedig kettőshasznú tenyészbika előállító tenyészet.

A Magyartarka Tenyésztők Egyesületének alapító tagja vagyunk. Jelenlegi állománylétszámunk 880 db szarvasmarha, amelyből 350 db a tehén. Bikanévelő tehenek száma 26 egyed, amiket az egyesület szakemberei válogattak ki, és ezekre készítették el a célpárosítási tervet. A tehenekre a legjobb genetikával rendelkező hazai és vérfrissítés céljából import bikákat párosították. Bikanévelő tehenek közül több tehén 9000 és 11000 kg közötti tejet termel, az első laktációs tehenek pedig 7000 és 8000 kg között termelnek. Az elmúlt 20 évben, mióta a megalakult a Magyartarka Tenyésztők Egyesülete, tenyésztésünkben sok tenyészbika került ki. Hogy csak néhányat említsünk a régebbi évjáratból, a 9732

Dalmand, 13397 Mozdony Romit, 13764 Nyárad Horb, 13765 Novák Hodscha, 14502 Rim Alpos. A fiatalabb generációból 15511 Takaros Hextern, 16699 Zselic Horst, 17045 Artur Samurai vagy az elmúlt években ivadékvizsgálatban indult és tenyésztéssel még nem rendelkező 19299 Ernő Brasil vagy a 21191 Gerjen Vallomás. Állományunk termékenyítésére az utóbbi években főleg hazai tenyésztő bikák spermáját használjuk, mert meggyőződésünk, hogy a mi bikáink semmivel sem rosszabbak, mint a külföldiek. Így az elmúlt években a teljesség igénye nélkül a következő bikák spermáját használtuk előszeretettel: 15511 Takaros Hextern, 15672 Tekergő Husaldó, 16113 Vallomás Lehel, 16700 Zsonglőr Samurai, 17337 Aréna Lothary vagy a 17508 Ballagó Humlang. Az a véleményem, hogy aki ezek közül választ magának állományára termékenyítő anyagot, nem bánja meg, hiszen ezek a bikák már sok helyen bizonyítottak. De természetesen a többi forgalmazható hazai magyartarka bika szintén kiváló genetikával rendelkezik, és azokból is bárki nyugodt szívvel választhat az állományára éppen megfelelőek közül.

Laktációs tejtermelésünk az elmúlt évben 6245 kg/tehen volt. A tejet a Tolle Rt.-nek, illetve jogelődjének értékesítjük már több mint 30 éve.

A 2005-ös évben társaságunk vezetése nagy reformáló döntéseket hozott számunkra. A sertés ágazat felszámolását és a szarvasmarha ágazatban az erőteljes technológiai fejlesztést határozta el. Ezeket a döntéseket tették is követték, hiszen sikeresen pályáztunk az AVOP-ban, így 2007. január 17-én beköltözhattünk az első új, 200 férőhelyes, pihenőboxos, a tehenek számára szinte minden igényt kielégítő tehenistállóba, valamint birtokba vettük a szintén teljesen új, 2 x 12 állásos paralel BOUMATIC fejőházat is. Ez az eddigi kötött tartás és sajtáros fejés után nagy előrelépés volt számunkra. Innentől kezdve ki tudtuk alakítani a különböző

termelési szintű tehenek külön csoportokban történő tartását és a tejtermelésüknek megfelelő szintű takarmányozást. Az állatok TMR takarmányt kapnak, melyet egy Himel takarmánykiosztó kocsival terítünk eléjük az etetőasztalra. A korszerű fejőházzal pedig megfelelünk a higiénikus tejelőállítás minden követelményének. Ezek után az EMVA-ban is sikeresen pályáztunk, először a trágyakezelés technológiájára, melynek keretében egy 8000 m³-es hítrágyatároló és egy 1800 m³-es szerves trágya-tároló készült el a hozzá tartozó technológiával, és a szükséges gépeket is megvásároltuk hozzá. Ezután következett még egy 200 férőhelyes, pihenőboxos tehenistálló, majd egy 350 férőhelyes új növendékmарha istálló építése, valamint a régi 100-as istálló átalakítása szárazon álló, előkészítő és kiscsoportos ellető istállóká a hozzá kapcsolódó 5 állásos elletői fejőházzal. Szintén ennek a pályázatnak a keretében készült el az új, 1000 vagonos, 6 részes tömegtakarmány-tároló is. Így adott a lehetőség számunkra a különféle jó minőségű tömegtakarmányok szakszerű elkészítésére és tárolására, amely mindenképpen egyik fő meghatározója egy jól működő tehenészetnek. Mindezekből a felsorolásokból jól érzékelhető, hogy gazdaságunk nagyon nagy anyagi forrást fordított a szarvasmarha-állományunk megfelelő színvonalú tartására és takarmányozására. Ezek után már csak előre lehet tekinteni és reménykedni (hiszen azt már több mint harminc éve nagyon jól tudunk), hogy egyszer végre elismerik a mezőgazdaság nehéziparának, a szarvasmarha-tenyésztésnek a teljesítményét is, és a termékeinkért tisztességes és nem megszégyenítő árakat fogunk kapni, hisz hiteleinket is csak az elért nyereségből tudjuk majd visszafizetni!

Az előzőekben felsorolt beruházásoknak és természetesen a genetikai előrehaladásnak is köszönhetően az idei évben tovább javul tehenek laktációs tejtermelése, a több laktációs tehenek várható

tejtermelése 6836 kg tej 3,81 % zsír- és 3,45 % fehérjetartalom mellett.

A cégünk életében történt fejlesztésekről és tenyésztési eredményekről tájékozódhattak az Európai Hegyitarka Tenyésztők Szövetsége 28. Kongresszusán résztvevő 15 ország küldöttei, akik egy szakmai program keretében ellátogattak hozzánk, és megtekintették telepünket és állományunkat. Nemcsak a telepen, hanem Kaposváron, a III. Kaposvári Állattenyésztési Napokon is találkozhattak kiváló és szép tenyészállatainkkal. Mint eddig minden évben, most is részt vettünk a Kaposvári Állattenyésztési Napok Kiállításán. A tenyészállat-bírálatot a vendégek közül felkért show bírók végezték. A végére engedjenek meg nekem egy kis dicsekvést is. A kiállításon elért eredményeink: vemhes üszörök 2. lett kategóriájában, apja 16113 Vallomás Lehel, míg első laktációs tehén kategóriában az 1. és

2. helyezett tehén is a miénk volt, melyeknek apja szintén 16113 Vallomás Lehel. A többlaktációs tehének versenyében szintén 1. és 2. helyezést értek el tehénünk, így a kiállítás nagydíjas magyartarka tehene is a miénk: a 3948-as Harang, apja 18248 Dionis, amely tehén megkapta a legszebb tőgyű tehén díját is. Ez a tehén különdíjat kapott Csehországtól, Svájc-tól, Szlovákiától is.

A másnapi díjkiosztáskor pedig megkaptuk a MÁSZ Tenyésztési Nagydíját is, amire - azt hiszem, kollégáim és munkatársaim nevében is mondhatom -, nagyon büszkék vagyunk.

Az ilyen pillanatokban az ember úgy érzi, mégis érdemes állattenyésztőnek lenni, és egy rövid időre talán el tudja felejtetni a sok hétköznapi bosszúságot és sikertelenséget, amit ebben az ágazatban - rajtunk kívül álló okok miatt - sajnos el kell viselnünk.

Drágossy Zsolt Tenyésztésvezető, Génbank-Semex Mo. Kft. | **Dr. Húth Balázs** tenyésztés- és marketingvezető, MTE

GÉNBANK-SEMEX MAGYARORSZÁG KFT. SZAKMAI NAP

A Génbank-Semex Magyarország Kft. az idei évben is megtartotta az immár hagyományosnak mondható szakmai napját annak ellenére, hogy a tejtermelő ágazat jelenlegi helyzete egyáltalán nem ad okot az ünneplésre. A szakmai nap célja nem is az ünneplés volt, hanem a korábbi évek hagyományainak megfelelően bepillantást nyújtani szakmai munkánkba, beszélni közös gondjainkról, a tenyésztőkkel közösen eltöltött elmúlt húsz évről.

A nehéz gazdasági helyzet ellenére 300 vendég tisztelte meg rendezvényünket, ezzel nagymértékben hozzájárulva annak sikeréhez. A nap programja a korábbi éveknek megfelelően zajlott.

Első program az utódbemutató volt, ahol kilenc holstein-fríz és egy magyartarka tehenet mutattunk be. A holstein-fríz tehénnek között a kanadai genetika világszerte népszerű bikáinak (Braedale Goldwyn, R-E-W Buckeye, Gillette Brilea F B I, Covista Ty) valamint a hazai Gelej Zsilett Outside, és Magor Baroque Allen bikák utódai, míg a magyartarka-

fajtából a 16638 Dália utóda került bemutatásra.

A tenyész bikák bemutatása a holstein-fríz bikák bemutatásával kezdődött, ahol a legfiatalabb - nyolc hónapos - bikától az állomás legsikeresebb, nemzetközi sikereket elért bikájáig láthattak bikákat vendégeink. A bemutatott bikák pedigréjükben valamennyien a nemzetközi élvonalat képviselték, valós tenyészértékük megállapítására pedig párhuzamos ivadékvizsgálatban vesznek részt Magyarországon és Kanadában, vagy az Amerikai Egyesült Államokban. A tesztelés alatt álló bikák után a minősített bikákat Vajhádi Zsenge Mtoto és Magor Bolivia Allen képviselte. Zsenge tenyészértékei közül szomatikus sejt-szám mutatója emelkedik ki, mely alapján a hazai populáció egyik legjobb bikája. Bolivia az első igazi nemzetközi sikert jelenti a Génbank számára! Bolivia Kanada egyik legjobb tehéncsaládjából származik, genetikai értékét Amerikában és Magyarországon egyaránt bizonyított-

ta, melyek alapján 2008-ban a Semex ötödik legnépszerűbb bikája volt világszerte, szaporítóanyagát Kanadán és az európai országokon kívül Új-Zélandra, Ausztráliába, Dél-Afrikába és az USA-ba szállítottuk közvetlenül.

A Holstein-fríz bikák bemutatóját a magyartarka bikák felvezetése követte, amelyen négy a fiatal generációt képviselő tenyészállat került bemutatásra.

A sort a 17571 Kocséri Beton Randy nyitotta meg. Beton lányai elsősorban magas tejtermelésükkel hívják fel a szakemberek figyelmét. Apja Randy, német import bika, amely jó küllemmel és szintén magas tejtermeléssel büszkélkedett. Anyja hosszú hasznos élettartamára jellemző, hogy 8 laktációt teljesített, legnagyobb tejtermelése a 3. laktációban 8320 kg tej volt. Anyai nagyapja 11753 Renner minden idők legnagyobb számban célparosításra használt bikája. Hosszú ideig vezette az import bikák rangsorát. A modernkori magyartarka tenyésztés meghatározó jelentőségű bikája.

Betont a nagy reménységnek számító 18031 Bonyhádi Cimbor Rumba ET követte, amely az első magyartarka bika, amely embrióátültetésből született a nagymúltú bonyhádi tenyészetben. Apja

Rumba, osztrák import bika, amely Ausztriában hosszú időn keresztül a tejtermelési rangsor vezetője volt, mindemellett lányai kiváló tőgyalakulással és testalakulással rendelkeztek. Anyja az elmúlt évek legnagyobb termelésű magyartarka tehene, max. laktációs (5.) termelése 11851 kg tej, 413 kg zsír, 350 kg fehérje. A tehén a 7. laktációban selejteződött ilyen termelés mellett. Ez is bizonyítja a modernkori hegyitarka tenyésztés filozófiájának eredményét, nevezetesen a tej- a hústermelő képesség és a fitness tulajdonságok együttes javításának a lehetőségét. Stabil anyagforgalom, hosszú hasznos élettartam, jó reprodukciós tulajdonságok. A termelési paraméterek mellett ezek a 21. századi hegyitarka tenyésztés legfontosabb súlypontjai.

Cimborát a sorban féltestvére, a 18110 Jáki Cudar Rumba követte, amely a magas tejtermelés mellett jó hústermelő képességgel is büszkélkedhet. A KSTV alatti súlygyarapodása 1805 g/nap volt! Anyja max. laktációs (4.) termelése 8854 kg tej. Érdekesség, hogy a tehén szűz üszökként az OMÉK-on II. díjat nyert.

A magyartarka tenyész bikák sorát a 18427 Bonyhádi Csipet Kamps zárta. Nagy tejtermelő (KTI: 135!) és hústermelő képesség (hús TÉ: 111!) jellemzi. Apja Kamps osztrák import bika, amely lányai nem rekordtermeléssel, hanem jó küllemmel, koncentrált tejtermeléssel és jó hústermelő képességgel hívták fel magukra a tenyésztők figyelmét. Tehát egy klasszikus kettőshasznosítású bika, amely lányai hosszú időn keresztül képesek a termelésben maradni, biztosítva az állandóan változó gazdasági környezetben a több lábón állás biztonságát.

A korábbi évektől eltérően a bemutató nem fejeződött be a minősített bikák felvezetésével, a korábban bemutatott holstein-fríz bikák közül hat újra bemutatásra került. A szokatlan felvezetés oka egy új tudományos eredmény: a genomvizsgálat! Amerikai, kanadai kutatás eredményeképpen feltérképezték a holstein-fríz fajta genetikai állományát, melynek alapján a tenyészérték majdnem kétszer akkora pontossággal jelezhető előre, mint a pedigré alapján. Az ismételten bemutatott bikák ezen vizsgálat alap-

ján a jelenleg hivatalosan minősített legjobb hat kanadai bikával képviselének azonos értékét.

A bikabemutatót követően a program előadásokkal folytatódott a Művelődési Központban.

A Bevezető előadásban Veres Zoltán a Génbank-Semex Magyarország ügyvezető igazgatója adott rövid áttekintést a cég elmúlt 20 éves történetéről, jelenéről. A bevezető előadás után Fekete Balázs a Magyar Állattenyésztők Szövetségének elnöke tartott előadást a szarvasmarha tenyésztés jelenlegi helyzetéről. Az egyáltalán nem rózsás helyzet ismertetése során kitért a kormány, és az Európai Unió felelősségére a helyzet kialakulásában, illetve hangsúlyozta, hogy a helyzet megváltoztatásához szükség van a termelők egymás közötti, és feldolgozókkal történő összefogására is, nem várhatják csak kívülről a megoldást.

Harmadikként Paul Larmer - a Semex Alliance - ügyvezető igazgatója adott átfogó képet a Semex Alliance jelenlegi pozíciójáról, eredményeiről a világ holstein-fríz tenyésztésében. A bemutatott eladási eredmények, statisztikák egyértelműen bizonyították, hogy a kanadai genetika a tenyésztők által világszerte keresett, az eladási statisztikák, árverési eredmények alapján a legjobbak közé tartozik.

A szakmai nap záró előadása - Dr. Gordon A. Atkins - Calgary-i Egyetem, Állatorvostudományi Kar "A funkcionális küllem szerepe a hosszú hasznos élettartam elérésében" igazi szakmai érdekesség volt. Az előadó statisztikákkal igazolta, hogy a megfelelő küllem nem öncélú követelmény, a jobb küllemű egyedek hosszabb hasznos élettartammal, magasabb átlagtermeléssel rendelkeznek, mint gyengébb küllemű társaik. A funkcionális küllemi bírálat anatómiai háttérét valódi tehének boncolásának bemutatásával tette szemléletessé a hallgatóság számára.

A szakmai nap végén vendégeinket meghívtuk egy közös ebédre, ahol lehetőség nyílt a hallottak megbeszélésére, tapasztalatcserére vendégeink között.

MAGYARTARKA TEHENEK ELSŐ ELLÉSI ÉLETKORÁNAK ÉS ÉLETTARTAMÁNAK VIZSGÁLATA

A tehenek első ellési életkora, élettartama és hasznos élettartama fontos tulajdonságok a szarvasmarha-tenyésztésben. Különösen igaz ez a húsmarha-tenyésztésben, hiszen a választott borjakra eső felnevelési költség nagy mértékben függ attól, hogy egy tehén milyen korán borjazik és mennyi ideig marad termelésben. Ha a tehenek hosszabb időn át produktívak és több ivadékot nevelnek fel, a borjúra jutó fajlagos felnevelési költségek ezzel arányosan csökkennek

A tehenek produktív élettartama az első ellés és a selejtezés között eltelt idő, melynek alakulását az első ellési és a selejtezési életkor befolyásolja. Emiatt az említett életkorok elemzése fontos információt nyújt a hasznos élettartamról.

A keszthelyi Pannon Egyetem Georgikon Karán működő Állattenyésztési Csoport vizsgálatát a Magyarartarka Tenyésztők Egyesülete által rendelkezésre bocsátott adatbázis alapján végezte.

ANYAG ÉS MÓDSZER

Az értékelésben 337 tehén (1991 - 1998 között született és tenyésztésbe vett, valamint már ellett egyedek) és 22 tenyészbika adatai szerepeltek. Az adatgyűjtés utolsó éve 2008 volt, így a legidősebb tehén is elvileg 10 évet tölthetett termelésben. A tehenek adatait a következő megoszlásban vizsgáltuk: 289 fajtatiszta, 27 magasvérségű, 21 keresztezett magyarartarka. A hasznos élettartam értékelése érdekében csak a már ki-selejtezett teheneket vontuk be a vizsgálatba.

A vizsgált tulajdonságok az első ellési életkor, a hasznos élettartam és a teljes élettartam voltak. Az első ellési életkor a születés és az első ellés dátuma között eltelt időszak, a hasznos élettartam az első ellés és a selejtezés időpontja között eltelt időtartamot jelenti, míg a teljes élettartam a születés és a selejtezés időpontja közötti időszak.

Tulajdonság	Osztály	Létszám	Első ellési életkor, év	Teljes élettartam, év	Hasznos élettartam, év
Fajtag			2,61±0,70	8,92±0,35	6,32±0,36
Genotípus (%)	Fajtatiszta	289	2,65±0,06	9,30±0,29	6,64±0,39
	Magasvérs.	27	2,50±0,13	9,29±0,62	6,78±0,64
	Keresztezett	21	2,66±0,11	8,20±0,57	5,53±0,58
Tenyész-körzet	1	118	2,42±0,08	10,21±0,40	7,79±0,41
	2	82	2,82±0,14	7,91±0,71	5,12±0,71
	3	18	2,24±0,13	8,60±0,68	6,36±0,70
	4	119	2,93±0,09	8,97±0,46	5,92±0,47
Tehén születési éve	1991	23	2,67±0,20	13,30±0,99	10,63±1,01
	1992	30	2,61±0,16	10,51±0,78	7,97±0,80
	1993	12	2,59±0,14	9,61±0,68	7,04±0,70
	1994	28	2,31±0,13	9,43±0,63	7,12±0,65
	1995	71	2,75±0,10	8,12±0,51	5,37±0,52
	1996	40	2,74±0,10	6,95±0,51	4,21±0,52
	1997	58	2,59±0,10	5,98±0,52	3,39±0,53
	1998	55	2,59±0,11	7,47±0,53	4,89±0,55
Tehén születési hónapja	Tel	59	2,59±0,09	8,59±0,45	5,90±0,46
	Tavaszi	163	2,69±0,08	9,04±0,40	6,35±0,41
	Nyár	61	2,63±0,09	9,13±0,47	6,50±0,48
	Ősz	53	2,52±0,10	8,95±0,48	6,43±0,49

1. táblázat A vizsgált tulajdonságok alakulása

Az értékelt tényezők között a tenyészkörzetet, a tehén születési évét és hónapját, a fajtát, ill. genotípust, valamint az apát vizsgáltuk.

Az adatbázis 16 tenyészetből származó tehenek adatát tartalmazta (Kocsér, Tenk, Vajdácsa, Akasztó, Derecske, Hajdúnánás, Tiszaigar, Gyúró, Tordas, Esztergom, Vasvár, Csokonyavisonta, Nyőger, Egyházashetye, Ostffyasszonyfa, Sorkifalud). Az azonos tájegységhez tartozó települések figyelembe vételével 4 tenyészkörzetbe soroltuk az állományt (Észak- és Közép-magyarországi régió, Észak- és Dél-Alföld, Közép- és Dél-Dunántúl, Nyugat-Dunántúl).

EREDMÉNYEK

Az értékelt húsmarhaállomány teljes adatbázisában szereplő tehén száma 1248 volt. Ezek közül a vizsgálat során 1991 és 1998 között született 337 tehén adatát dolgoztuk fel. Az összesen tenyésztésbe vett 1248 tehénnek az 1. borjazás után 26%-át, a 2. borjazás után a 20%-át, a 3. után 16%-át selejtezték ki. A 4. ellést követően 14%, az 5. után 8%, a 6. után 6%, a 7. után

3%, majd a 8. borjazás után 3% körül alakultak a selejtezések. A 9. ellést követően már csak 2%-ukat, a 10. után 0%-ukat, a 11. után 1%-ukat és a 12. ellés után ismételt 0%-ukat selejtezték. Csak 3 tehén volt, amely 12 évig maradt termelésben.

Az elemzésben értékelt tényezők, nevezetesen az apa, a tenyészkörzet és a tehén születési éve statisztikailag igazolhatóan befolyásolja az első ellési életkort, a teljes és hasznos élettartamot.

Az 1. táblázatban az életkor és az élettartamok alakulása látható.

Az első ellési életkor a születés évétől viszonylag függetlenül, közel azonos szinten alakul.

A tenyészkörzetek között jelentős eltéréseket tapasztaltunk. Az első ellési életkor alapján a legkorábban ellett tehenek a 3. tenyészkörzetben (Közép- és Dél-Dunántúl) voltak. Az élettartam tulajdonságok esetén a leggyengébb eredményeket a 2-es (Észak- és Dél-Alföld) körzetben tapasztaltuk. A hasznos és teljes élettartam alakulása az 1. körzetben (Észak- és Közép-magyarországi régió) bizonyult a legjobbnak. E különbség magyarázatáért megemlíthető, hogy a tenyésztésbe vétel-

kori és selejtezőskori életkort, ebből adódóan a hasznos élettartamot is a felnevelési, tartási, takarmányozási, gondozási tényezők, továbbá a tenyésztői döntések nagy mértékben meghatározzák.

A hasznos és teljes élettartam esetében az évek előrehaladtával folyamatosan csökkenő tendencia figyelhető meg. A legmagasabb életkort (13,30 év) az 1991-es születésű állatok érték el, míg legrövidebb ideig (5,98 év) az 1997-es születésűek éltek. A hasznos élettartam alakulásában is megfigyelhető ugyanez a csökkenés: míg az 1991-es évjárat még 10,63 évet töltött termelésben, addig az 1997-es csupán 3,39-et az értékelés lezárásáig, 2008 végéig. A hasznos élettartam annak ellenére csökkent, hogy pl. az 1998-ban született egyedek az adatgyűjtés lezárásáig elvileg 10 évet élhettek volna. A csökkenő hasznos élettartam magyarázata, hogy a '90-es évek elején a húsmarhalétszám csökkent hazánkban. A gazdaságok szigorúbb selejtezést végeztek, és kiselejtezték olyan állatokat is, amelyeket még az állományban hagyhattak volna.

Az első ellési életkor, a hasznos élettartam és a teljes élettartam kifejezetten gyengén öröklődő tulajdonságok. Alakulásukat erőteljesen befolyásolják a környezeti tényezők, a tartástechnológiai, takarmányozási, tenyésztési, ill. szaporítási eljárások, valamint a selejtezések. Mindhárom vizsgált tulajdonság esetén az örökölhetőségi érték kicsi: 0,27, 0,37, 0,35.

A 2. táblázat az első ellési életkor és élettartam tulajdonságok átlagtól való eltéréseit mutatja apánként. Pl. a hasznos élettartam a 11272-es számú apa esetén -1,26 év, míg a 10337-es számú tenyészbikánál +1,86 év, azaz ez 3,12 év különbséget jelent a különböző ivadékcsoportok között.

A vizsgált tulajdonságok kis öröklődhetősége mellett is fontos hangsúlyozni, hogy a bikák gondos kiválasztásával törekedhetünk az egyre inkább fontossá váló másodlagos értékmérő tulajdonságok javítására. A gazdasági környezet változása az alacsony költségű technológiák kedvez. A tenyésztő döntése (esetleges selejtezés) ezzel együtt is meghatározó a tehenek élettartamának, tenyésztésben tartásának szempontjából.

KLSZ.	Legmagasabb ivadékszám (N)	Első ellési életkor, év	Teljes élettartam, év	Hasznos élettartam, év
7643	36	+0,06	-0,02	0,04
9253	7	0,08	0,97	0,9
10198	24	+0,08	-0,81	-0,73
10199	13	+0,05	1,04	1,09
10200	8	+0,04	-0,77	-0,72
10201	5	-0,02	0,05	0,05
10337	0	0,08	1,94	1,86
11270	32	0,01	0,4	0,4
11271	16	+0,01	0,3	0,32
11272	5	0,01	-1,25	-1,26
11273	84	0,05	0,72	0,69
11740	33	-0,09	-0,01	-0,09
12179	25	+0,01	-0,41	-0,42
12392	13	+0,03	-1,05	-1,01
12708	36	0,00	0,32	0,32

2. táblázat A vizsgált tulajdonságok átlagtól való eltérése apánként

Európai Hegyitarka Tenyésztők Szövetségének 28. Kongresszusa Siófok, 2009. szeptember 22-27.

fotó: Máté Réka

Európai Hegyitarka Tenyésztők Szövetségének 28. Kongresszusa Siófok, 2009. szeptember 22-27.

Európai Hegyitarka Tenyésztők Szövetségének 28. Kongresszusa Siófok, 2009. szeptember 22-27.

fotó: Máté Réka

Európai Hegyitarka Tenyésztők Szövetségének 28. Kongresszusa

Siófok, 2009. szeptember 22-27.

KIÁLLÍTÁS NYITRÁN

2009. augusztus 20-án nyitotta meg kapuit az Agrokomplex 2009. Mezőgazdasági Kiállítás Szlovákiában, Nyitrán, melynek keretein belül rendezték meg a 4. Nemzeti Állattenyésztési Kiállítást is. A Szlovák Tarka Tenyésztők Egyesülete nevében Richard Rusnak mérnök úr, az egyesület ügyvezető igazgatója kért fel bennünket, hogy a szlovák tarka fajta bírálatát végezzük el. A kiállításon a show bíró tehát Rácz Károly elnök úr és Füller Imre ügyvezető igazgató voltak. Szlovákiában a bírálatot a kiállítás megnyitása előtti napon - augusztus 19-én - végzik, tehát a megnyitó ünnepségen már a díjazott állatok kerülnek felvezetésre.

Elnök úrral augusztus 18-án érkezünk Nyitrára. A kiállítás területén már vártak bennünket a szlovák kollégák, ügyvezető igazgató úr és két munkatársa, valamint a titkárságvezető. Megnéztük a behozott állatokat, majd beszélgettünk közös dolgainkról. A legsúlyosabb probléma Szlovákiában is, akár csak nálunk, a tej irdatlan alacsony ára. Volt olyan időszak is, amikor náluk 12-14 centet adtak egy liter tejért. Az állatok egy jelentős részét értékesítették, sok tenyésztő abbahagyta a tejtermelést. Aki még termel, az a közvetlen értékesítéssel próbálkozik. Több tej-automatát állítottak üzembe az elmúlt időszakban. Az állategészségügy a rengeteg engedéllyel és adminisztrációval ott is megnehezíti a közvetlen tejértékesítést. Az automaták beváltották a hozójuk fűzött elképzeléseke, az emberek

hamar megszokták. Van olyan hely is, ahol naponta többször fel kell tölteni tejjel a szerkezetet, mert gyorsan fogy. A termelőnek jó, mert többet kap a tejért, mintha a feldolgozónak adná, a vásárló is jól jár, mert olcsóbban veszi meg, mint az üzletben, és teljes tejet kap a pénzéért, nem fölözöttet. Rövid idő alatt rászoktak az emberek, el is nevezték a szerkezetet "vastehénnek".

A kiállításon három osztályt bíráltunk: vemhes üsző (őket két csoportban, majd a két csoport helyezettjeinek összevetéséből alakult ki a vemhes üsző rangsor), I. laktációs tehén és II. laktációs tehén. A két tehéncsoport összevetése után alakult ki a tehenek rangsora. A végső összesítésben a nagydíjat a Ress apaságú első laktációs tehén kapta, melynek napi tejtermelése 32,6 kg volt, tenyésztője és tulajdonosa PD vo Vrábl'och. I. díjas a Hippo apaságú tehén lett, laktációs termelése 6267 kg tej 4,39 % tejzsír és 3,38 % tejfehérje, tenyésztője és tulajdonosa PD Kozarovce. A II. díjat az Epo apaságú tehén kapta, melynek napi tejtermelése 32,9 kg volt, tenyésztője és tulajdonosa RaVOD Pata. A III. helyezést a Ress apaságú tehénnek ítélte a zsűri, laktációs termelése 7190 kg tej 5,13 % tejzsír és 3,66 % tejfehérje, tenyésztője és tulajdonosa RaVOD Pata. A legszebb tőgyű tehénnek járó díjat az I. helyezett tehénnek íteltük. A vemhes üsző kategóriában az I. helyezést egy Ress apaságú üsző kapta, tenyésztője és tulajdonosa PD Kozarovce.

A II. helyezett vemhes üsző apja Epo, tenyésztője és tulajdonosa RaVOD Pata. A III. díjas vemhes üsző apja szintén Ress, tenyésztője és tulajdonosa PD vo Vrábl'och. A Magyartarka Tenyésztők Egyesülete különdíját a legszebb tőgyű tehén kapta, melynek tenyésztője és tulajdonosa PD Kozarovce.

A bírálat után sokat beszélgettünk a szakemberekkel, akik velünk egyetértésben vették tudomásul az eredményt. Elmondták, hogy a tejtermelők sorsa sajnos hasonló, mint nálunk. Ez a kiállításon is meglátszott, hiszen fele annyi tenyészállat volt, mint előző évben. A bemutatott tenyészállatok szépen előkészített, válogatott példányok voltak. Gratulálunk szlovák barátainknak a bemutatóért.

Engedjenek meg a végén egy megjegyzést, amit az előző évben is megtettem, de az idén is úgy érzem, el kell mondanom. Képzeljék, az emberek magyarul beszélgettek a kiállításon, természetesen csak azok, akik tudtak magyarul. Akik nem, azok szlovákul vagy németül, és fordították, fordítottuk magyarra, szlovákra, hogy mindenki értse. Senki sem veszekedett, bántotta a másikat, hogy: "Te milyen nyelven beszélsz?". Békeségben megvoltunk, jó hangulatban töltöttük az időt, megosztottuk egymással gondjainkat, sikereinket, így próbáltuk segíteni egymást. Most sem hagytuk, hogy a politika közénk álljon!

Edel, C.- Emmerling, R. - Goetz, U.

GENOMSZELEKCIÓ - TAPASZTALATOK ÉS VÁRAKOZÁSOK

A Bajor Mezőgazdasági Hivatal Állattenyésztési Intézetében az elmúlt két évben intenzív munka folyt egy marker-alapú BLUP tenyésztéskbecslési modell kifejlesztésére, és ennek beépítésére a hegyitarka fajta szelekciójába. Ennek keretében a 2009. évtől szabályos időközökben futtatásokat végeztek az adatbázison. A tenyésztéskbecslés hagyományos módszere és a genom-információk összekapcsolása azt ígéri, hogy nagyobb biztonsággal tudjuk a tenyészbika-jelöltek közül az ivadékvizsgálatra szánt állatokat kijelölni. Ugyanakkor a genom-információk jelenleg meglehetősen hiányosak, emiatt ez a kombinált megoldás - legalább is elvileg - kevésbé hatékony, mint a klasszikusan értelmezett genomszelekció. Gondoljunk csak arra, hogy olyan tenyészállatok esetében, melyek őseit még nem tipizálták, aligha lehet megbízható tenyészértéket számolni a genomra alapozva.

Mindazonáltal nincs kétségünk afelől, hogy a genomszelekció, illetve a genomra alapozott tenyészértéskbecslés a modern állattenyésztés egy ígéretes lehetősége. Ebből a felismerésből kiindulva a Bajor Mezőgazdasági, Élelmiszerügyi és Erdészeti Minisztérium támogatásával nemzeti kutatási programot indítottunk, mely a gyakorlatban rutinszerűen alkalmazható genom-alapú tenyészértéskbecslés modelljének kifejlesztésére irányul a bajor tarka fajtában. Jelenleg ezzel párhuzamosan, hasonló célkitűzésekkel, elsősorban magántőke bevonásával Ausztriában is intenzív kutatómunka folyik. Nem vitatható, hogy a két program egymásnak konkurense, de hosszú távon minden bizonnyal egy egységes, közös, hatékony, a német és osztrák hegyitarka populációra kifejlesztett tenyészértéskbecslési rendszer megvalósításában reménykedhetünk.

Mi is valójában a genomszelekció?

A genomszelekció, pontosabban a

genomra alapozott tenyészértéskbecslés a molekuláris-biológiai információk statisztikai kiértékelésén alapuló elemző módszer, melynek segítségével a tenyészállatok tenyészértéke sajátteljesítményvizsgálat vagy ivadékvizsgálat nélkül is becsülhető. Hangsúlyozni kívánjuk, hogy ez a becslés lényegesen meghízhatóbb, mint a korábban széles körben használt "Pedigré-index", amely a származási adatokon alapul, és a szülők tenyészértékének átlagát veszi figyelembe a becslés során. A genom-tenyészérték a genom különböző pontjairól nyert információkon (a méréspontok "információs hálóját") alapul. A mai laborotechnikák segítségével lehetőség van arra, hogy egy-egy genomról egy vizsgálattal akár 50 000 adatot is nyerjünk (ún. SNP Markerek). Ez az információmennyiség lehetővé teszi azt, hogy a genomban rejlő egyedi különbségeket is kimutassuk. Továbbá elemzések hivatottak eldönteni, hogy ezek az egyedi különbségek teljesítőképeségbeli különbségeket jelentenek-e, és van-e lehetőség arra, hogy adott teljesítményhez adott Marker-struktúrát rendeljünk. E logika mentén lehet az egyes SNP Marker szerepét, hatását becsülni. A probléma igazi nehézségét az jelenti, hogy az egyes markerek szerepe külön-külön nagyon kicsi, ugyanakkor ezeket a kis hatásokat pontosan kell becsülni. Csak így remélhető, hogy a sok marker alapján összességében megbízható tenyészértéskbecslést végezzünk. Mértékadó vélemények szerint ahhoz, hogy a gyakorlat számára ajánlásokat tegyünk, minimálisan 2 000-3 000 tenyészbika genom-tipizálását kell elvégezni, egyidejűleg a hagyományos tenyészértéskbecslési információkat (tenyészérték, leányok tejtermelése, a környezeti tényezők hatását kiszűrő korrekciók stb.) is be kell gyűjteni.

Összességében arra törekszünk, hogy a projekt keretében 2 000-3 000 tenyészbika genom-tipizálását és egyidejűleg a ha-

gyományos tenyészértéskbecsléssel nyerhető információit összevegyjük. Eddigi tapasztalataink arra engednek következtetni, hogy marker-alapú tenyészértéskbecslés révén figyelemre méltó tenyészérték-különbségeket, ill. a leányivadékok termelésében is hasonló különbségeket lehet előrejelezni. Előnye a módszernek, hogy nincs szükség az egyes országokban megállapított tenyészértékek átszámítására (és az ezzel járó hibalehetőségekre), mint ahogy ez az INTERBULL ún. MACE rendszerében használatos.

Mi az a "Geno-Track"?

A "Geno-Track" egy német nemzeti kutatási program, melyben 4 egyetem vesz részt. A program része - többek között - a genom-alapú tenyészértéskbecslés módszereinek elemzése és továbbfejlesztése. A kutatómunka középpontjában a holstein-fríz fajta áll, emiatt szervezeti kapcsolatot a korábban jelzett hegyitarka programmal nincs. Együttműködés valójában mégis van, mivel a Geno-Track adatbázisában mintegy 1 000 tipizált hegyitarka tenyészbika is szerepel, melyek feldolgozásában a két projekt kölcsönösen együttműködik. Úgy kalkulálunk, hogy ez év őszén további 1 500 hegyitarka tenyészbika tipizálását tudjuk elvégezni, és akkor rendelkezésünkre áll a kiértékeléshez szükséges 2 500 bika adata. Ez az adatbázis elengedőnek látszik ahhoz, hogy a legfontosabb kérdésekre választ kapjunk, és a módszer használhatóságáról a hegyitarka fajtában véleményt alkossunk.

Eddigi tapasztalatok és jövőbeli várakozások

Az elmúlt hónapokban egy sor publikáció jelent meg, amelyek a genomra alapozott tenyészértéskbecslés gyakorlati alkalmazásának kezdeti tapasztalatairól számolnak be, többnyire a holstein-fríz fajtában. Rendelkezésre állnak továbbá a "Geno-Track" program első eredményei,

TARKABARKA FORGATAG

2009. augusztus 7-8-án ismét Tarka Fesztivál volt Bonyhádön. Az immár hagyományrá vált, az idén kilencedik alkalommal megrendezett programsorozat kettős szerepet tölt be a város életében. Egyrészt betekintést nyújt a magyar mezőgazdaság, ezen belül az állattenyésztés helyzetébe, kiemelt hangsúlyt fektetve a szarvasmarha-tenyésztésre. Másrészt kétnapos, felhőtlen szórakozási lehetőséget biztosít Bonyhád és környéke lakói számára. Az idei évben - hála az Égieknek - valóban felhőtlen volt a kikapcsolódás.

Bár a programok a nagyközönség számára pénteken délután kezdődtek, a csütörtök este és éjszaka már a Tarka Fesztivál jegyében zajlott, hiszen hagyományosan ekkor kezdték sütni a két ökröt, melyeket aztán másnap kora délután szolgáltunk fel a vendégeknek.

Az eddigi évekhez hasonlóan a pénteki programok első fele idén is a szakmaiság jegyében zajlott: ekkor került sor a XIII. Bonyhádi Állategészségügyi és Állattenyésztési Tanácskozásra és Országos Agrár-

fórumra, melynek fővédnöke Potápi Árpád, városunk polgármestere, valamint Dr. Solymosi József, a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium miniszteri főtanácsadója volt. A konferencia előadói Margittai Miklós, a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal elnöke és Dr. Udovecz Gábor, az Agrárgazdasági Kutató és Informatikai Intézet főigazgatója voltak.

A fesztiváli hangulat a péntek délután második felétől bontakozott ki igazán, hiszen ekkor kezdődtek a szórakoztató programok olyan előadók közreműködésével, mint Szabó Eszter és Kontor Tamás, valamint Varga Miklós. Az ismert sztárok mellett felléptek természetesen más műfajok képviselői is. Sőt, az idei évben külföldi zenekar is színesítette a programokat, hiszen a Tarka Fesztiválhoz csatlakozott a Sommerfest, azaz a Tolna Megyei Németek Napja, így ünnepelve meg a Wernau-Bonyhád testvérvárosi kapcsolat 20. évfordulóját.

A szórakoztató programok mellett az érdeklődők megtekinthették a VII. Tarka

Fotópályázatra beérkezett alkotásokból rendezett tárlatot.

A legfiatalabb fesztiválozókat Elmés játékok játszótáza várta, míg a felnőttek megpihenhettek egy-egy pohár finom bor mellett, vagy a kirakodóvásár kínálta portékák közül válogathattak.

A szombati "Főzőcske" ismét sokakat szólított "viadalra" a gasztronómia küzdőterén, és ami különösen rokonszenves volt, az idén a marhapörkölt mellett sokan rukkoltak elő ínycsiklandó ragukkal, tokányokkal és egyéb, marhahúsból készült "költeményekkel".

A szombat esti programokat hagyományosan tűzijáték és utcabál zárta.

Szervezőként és bonyhádiként megköszönöm, ez az évről évre nagyobb tömegeket vonzó rendezvény joggal viseli a "Tarka" nevet, mind szakmaiságát, mind sokszínűségét tekintve. Remélem, jövőre újra találkozunk!

Vágó Barnabás küllemi bíráló, MTE

KIÁLLÍTÁS KAPOSVÁRON

Elérkezett a magyartarka tenyésztők számára a 2009-es év utolsó kiállítása, melyet a Magyar Mezőgazdaság Kft., a Pannon Lovas Akadémia, a Magyar Állattenyésztők Szövetsége és a Kaposvári Egyetem szervezett meg idén III. alkalommal. Minden évben a kaposvári kiállításon jelenik meg a magyartarka tenyésztő társadalom a legnagyobb létszámmal. Ez az idei évre fokozottan jellemző volt, hiszen Egyesületünk rendezte meg a 28. Európai Hegyitarka Tenyésztők Kongresszusát Magyarországon. A rendezvényen a magyartarka állatok az alábbi létszámban vettek részt: kettős hasznosítású típusban 8 db szűz-üsző, 11 db vemhes üsző, 9 db első és 9 db többlaktációs tehén, 2 db tenyészbika és 2 db hízóbika volt kiállítva, a húshasznosítású típust 9 db vemhes üsző, 8 db tehén borjával és 1 db hízóbika képviselte.

Az állatok 16 tenyészetből érkeztek: Ják, Ráczné Gyalog Stefánia; Kaposvár, Kaposvári Egyetem; Máriakálnok, Rongits Tamás; Nagyvázsöny, Nagyvázsónyi Mezőgazdasági Kft.; Nagyvázsöny, Tálodi Agrár Kft.; Szombathely, Rácúnió Kft.; Tevel, Teveli Zrt.; Vasvár, Csörnök Menti Mezőgazdasági Szövetkezet; Köröstarcsa, Vértés Gábor; Hajdúböszörmény, Béke Agrárszövetkezet; Hajdúnánás, Béke Mezőgazdasági Szövetkezet; Derecske, Derecske Petőfi Mezőgazdasági Kft.; Kocsér, Petőfi Mezőgazdasági Szövetkezet; Ózd, Medve János; Őriszentpéter, Őrségi Nemzeti Park; Nyőgér, Húshasznú Bt. A kiállítást Gráf József szakminiszter nyitotta meg, majd a megnyitó után a tenyészállat felvezetés és a showbíráló következett. A magyartarka fajta kettős hasznosítású bírálatát egy 5 főből álló nemzetközi bíráló bizottság végezte, míg a húshasznosítású típusát egy 3 főből álló, szintén nemzetközi bizottság rangsorolta. A második napon a díjkiosztó ünnepséget Süth Miklós szakállamtitkár is megtisztelte jelenlétével. Vasárnap délután a Holstein-fríz Te-

nyésztők Egyesülete megrendezte a felvezetők ügyességi versenyét. Ez a verseny 2004 óta minden kiállítás látványossága lett, sok érdeklődőt, nézőt vonz. A tavalyi évhez hasonlóan idén is indult vállalkozó kedvű magyartarka felvezető és nagyon ügyesen végigment a pályán. Gratulálunk a felvezetéshez.

A III. Kaposvári Állattenyésztési Napok díjazott állatai

Kettős hasznosítású magyartarka szűz üsző kategóriában:

- I. helyezett** a 145-ös katalógusszámú Cakkos | apja: 16931 Adu, tenyésztő Rádóci Agrár Kft. Egyházasrádóc és tulajdonos: Húshasznú Bt. Egyházasrádóc.
II. helyezett a 140-es katalógusszámú Lepke | apja: 20064 Füge, tenyésztő és tulajdonos: Rácúnió Kft. Ják.
III. helyezett a 147-es katalógusszámú Csengő | apja: 18774 Dákó, tenyésztő és tulajdonos: Tálodi Agrár Kft. Nagyvázsöny

Kettős hasznosítású magyartarka vemhes üsző kategóriában:

- I. helyezett** a 151-es katalógusszámú Daru | apja: 15511 Takaros, tenyésztő és tulajdonos: Béke Agrárszövetkezet Hajdúböszörmény
II. helyezett a 160-as katalógusszámú Vali | apja: 16113 Vallomás, tenyésztő és tulajdonos: Teveli Zrt. Tevel.
III. helyezett a 150-es katalógusszámú Liza | apja: 15511 Takaros, tenyésztő és tulajdonos: Rácúnió Kft. Ják

Üsző Nagydíjas: a 151-es katalógusszámú Daru | apja: 15511 Takaros, tenyésztő és tulajdonos: Béke Agrárszövetkezet Hajdúböszörmény

Kettős hasznosítású magyartarka első laktációs tehén:

I. helyezett a 170-es katalógusszámú Zsuzsa | apja: 16113 Vallomás, tenyésztő és tulajdonos: Teveli Zrt. Tevel.

II. helyezett a 172-es katalógusszámú Lenke | apja: 16113 Vallomás, tenyésztő és tulajdonos: Teveli Zrt. Tevel

III. helyezett a 171-es katalógusszámú Annus | apja: 19007 Derű, tenyésztő és tulajdonos: Rongits Tamás Máriakálnok

Legszebb tőgyű első laktációs egyed: a 172-es katalógus számú Lenke | apja: 16113 Vallomás, tenyésztő és tulajdonos: Teveli Zrt., Tevel

Kettős hasznosítású magyartarka több laktációs tehén:

- I. helyezett:** 178-as katalógusszámú Harang | apja: 18428 Dionis, tenyésztő és tulajdonos: Teveli Zrt. Tevel.
II. helyezett: 185-ös katalógusszámú Morcos | apja: 16600 Malhax, tenyésztő és tulajdonos: Teveli Zrt. Tevel
III. helyezett: 183-as katalógusszámú Elza | apja: 14500 Refrén, tenyésztő és tulajdonos: Ráczné Gyalog Stefánia, Ják.

Legszebb tőgyű többlaktációs egyed: a 178-as katalógusszámú Harang | apja: 18428 Dionis, tenyésztő és tulajdonos: Teveli Zrt. Tevel.

Tenyésztői Nagydíjas a 178-as katalógus számú Harang | apja: 18428 Dionis, tenyésztő és tulajdonos: Teveli Zrt. Tevel.

Húshasznosítású vemhes üsző kategóriában:

- I. helyezett** a 114-es katalógusszámú egyed | apja: 14588 Rába, tenyésztő és tulajdonos: Béke Mg. Szövetkezet Hajdúnánás.
II. helyezett | a 112-es katalógusszámú egyed | apja: 13951 Német, tenyésztő és tulajdonos: Petőfi Mg. Szövetkezet Kocsér
III. helyezett | a 119-es katalógusszámú egyed | apja: 15278 Színvonalas, tenyész-

tő és tulajdonos: Derecske Petőfi Mg. Kft. Derecske

Húshasznosítású magyartarka tehén borjával kategóriában:

I. helyezett a 124-es katalógusszámú tehén borjával | apja: 14588 Rába, tenyésztő és tulajdonos: Derecske Petőfi Mg. Kft. Derecske.

II. helyezett a 122-es katalógusszámú tehén borjával | apja: 14816 Sámán, tenyésztő és tulajdonos: Csörnóc menti Mg. Szövetkezet Vasvár

III. helyezett a 121-es katalógusszámú tehén borjával | apja: 14816 Sámán, tenyésztő és tulajdonos: Csörnóc menti Mg. Szövetkezet Vasvár

Tenyészbika kategóriában:

II. helyezett a 101-es katalógusszámú 21718-a központi lajstrom számú magyartarka húshasznú Hubertus tenészbika | apja: 19984 Rocket, tenyésztője: Csörnóc menti Mg. Szövetkezet Vasvár, tulajdonosa: a Magyartarka Tenyésztők Egyesülete.

A kiállításon különdíjak is kerültek átadásra. A díjakat Vágó Barnabás, az Egyesület küllemi bírálója adta át az alábbiak szerint:

- a színvonalasan felkészített és felvezetett magyartarka kettőshasznú tenyészállatokért Vértés Gábor köröstarcsai tenyésztőnek,
- a kiállított húshasznú magyartarka tenyészállatokért az Őrségi Nemzeti Parknak Őriszentpéterbe,
- a felkészített és színvonalasan felvezetett magyartarka kettőshasznú hízbikákért Mészáros Mártonnak Gencsapátiba,
- az OMT zRt. különdíjat ajánlott fel a legeredményesebb magyar apaságú magyartarka vemhes üszőnek - ami a kategória győztese is lett - a 15-ös katalógusszámú Daru tenyésztőjének és tulajdonosának, a Béke Agrárszövetkezet Hajdúböszörménynek,
- a Génbank Semex Kft. különdíjat ajánlott fel a kiállítás nagydíjas egyedének: a 178-as katalógusszámú Harang tenyésztőjének és tulajdonosának: a Teveli zRt. nek Tevel.

Ezúton szeretném megköszönni a magam és a Magyartarka Tenyésztő Egyesületének nevében a tenyészetek és a gondozók áldozatos munkáját. A közel 70 db magyartarka egyed a visszajelzések alapján kiváltotta a kongresszus résztvevőinek elismerését. A bírálat közben elhangzott mondat alapján méltán lehetünk és lehetnek büszkéek az állatokra, miszerint például a vemhes üsző és tehén kategória bármelyik nemzetközi kiállításon megállta volna a helyét.

Feszített tempóban dolgoztunk az utolsó hetekben-napokban, de büszkén állhattunk a nemzetközi szakemberek elé és megmutattuk, hogy európai szintű magyartarka állomány van Magyarországon.

Kaposvári Állattenyésztési Napok

Kaposvár, 2009. szeptember 25-27.

Kaposvári Állattenyésztési Napok

Kaposvár, 2009. szeptember 25-27.

Tarka-Fesztivál

Bonyhád, 2009. augusztus 7-8.

Tarka-Fesztivál

Bonyhád, 2009. augusztus 7-8.

